

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Az Érsekújvárvidéki és Nagyszombati róm. kath. néptanító-egyesületek közlönye.

M megjelenik a szorgalmi időben havonként kétszer, a szünetekben havonként egyszer. Előfizetési ár egy évre 2 frt, félévre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.	Szerkesztik és kiadják: Dr. KOMLÓSSY FERENC és ZELLIGER JÓZSEF. Hirdetési díjak: Egy kéthasábos petitsorért 10 kr.	Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” kiadójához Nagyszombat-ba küldendők.
---	--	---

TARTALOM: A tavasz, mint a jó iskolázás veszedelme a vidéken. — Miképen lehet és kell a gyermekeknek élesíteni és fenntartani a szemérem-érzetet és az igazság érzetét? . . . (Folyt.) — Egyesületi élet. Az „Ersekújvárvidéki r. k. népnevelők Egyesülete” 1885. é. szept. hó 3-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. — Utasítás az isk. alapvagyoni fekvőségek jövedelmeinek kezelése és felhasználása tárgyában. — Irod. és művészet. — Vegyes. — A pozs. megy. tanker. néptanítóknak betűrendes minősítv. kimutatása.

A tavasz, mint a jó iskolázás veszedelme a vidéken.

A tanulóknak úgy a mindennapi, mint az ismétlődő iskolába járásra való szorítása körül megyénkben a községek elüljáróságai által ez idén kifejtett erőlködése már némileg elismerésre méltók.

A tanév kezdetétől fogva kéthetenként szerkesztett iskolamulasztási kimutatásoknak s az ellenük tanúsított eljárásoknak első ízben f. évi január 15-én a központba történt beküldésekor e nemből meglehetősen mozgalmat lehetett észrevenni, bár nem lehet tagadni, hogy több jó akaratú és erélylyel többet lehetett volna elvárni, mert sok helyen még sok a kívánni való.

De a községek elüljárói (t. i. a bírák és jegyzők) most legalább már tudatával vannak az iskolázás ellenőrzése és szorítása körüli törv. köteleességeiknek, egyúttal azon mulasztás nagyságának is, a mely az eddigi hanyaságokból és rosszul alkalmazott elnézésekből származott.

Utóbbi tekintetben a kéthetenkinti félévi iskolamulasztások f. évi január 15-iki első hiv. beküldésekor, még most is volt, sajnos, alkalom, hogy több közeg ellenében büntető eljárással kellett fellépni.

Igy nagyban a téli iskolázással ugyan meglehetősen ez idén elégedni, — de a beálló kikeletkor az iskolázásnak a szegény gyermekek ruhátlanságánál is sokkal nagyobb akadály, mondhatni veszedelme: t. i. a künfoglalkozásra való hajlam

és csalogatás áll be, melyet annál is szigorúbb rendszabályokkal kell minden lehető módon elhárítanunk.

Ezeknél fogva a népokt. 1868. évi 38. tc. 53. és 54. §§-ai alapján elrendelendő volna:

1) Hogy általában tilos bár mely tanköteles korú legalább 8 hónap (szeptember 1-től számítva) vagyis ápril vége előtt az iskolából kifogni;

2) az apróbb 6—10 éves gyermekeknek még ápril haván túl is kell okvetetlenül iskolába járniok júniusig, a midőn az iskolai hatóságok a vizsgálatokat valamennyi 6—15 éves tanulókra nézve kitűzik; azért

3) már az elv fentartása végett is a júniusban vagy kivételesen már május 2-ik felében megtartandó vizsgálatok kitűzését kérik a községek elüljárói az iskolai hatóságoktól, a tanév befejezése iránt velők együttesen megállapítólag érintkezvén; ez t. i. a községek iskolázási ellenőrzési és szorítási köteleességeinek teljesítéséből folyik, hogy így tájékozva lehessenek az ellenőrzés és szorítás tartamáról; azért jó volna a vizsgálatok idejét községenként a tanfelügyelőségnek bejelenteni, sőt ha ezt közvetlenül az iskolai hatóságok teszik, azt szíves örömet fogadhatna a tanfelügyelőség, s amint tudjuk, fogadja is;

4) azon 10—12 éves tanulóknak, a kik eddig kifogástalanul jártak és szorgalmasan tanultak, megengedhető, hogy május havától fogva a mindennapi isko-

lából kimaradjanak, ha otthon a mezei munkáknál hasznavehető, — de csak e három föltétel alatt, t. i. ha egy igazolatlan mulasztás nélküli pontos járásuk és sikeres előmenetek folytán az iskolaszéktől fölmentést mutathatnak föl az elüljáróságnak, — ha ebbeli fölmentetésüket magok a szülők és gazdák is csakugyan kérik, és ha a vizsgálatig a 13—15 éves ismétlőkkel együtt a vasárnapi iskolát látogatandják;

5) ezen közösen a 10—15 évesekkel látogatandó vasárnapi iskolák, valamint m. é. szeptember és október hónapokban, ugy ápril, május és június hónapokban is már csak heti két órán át tartatván, látogatásuk nehézséget nem okozhat, úgy hogy a gyermekek legalább a vizsgálatig nem feledik el a téli hónapokban tanul-
takat;

6) azon 10—12 éveseknek, a kik az iskolaszékek által fölmentésre érdemesnek nem nyilvánítanak, a tanév végeig kell iskolába járniok az apró 6—10 évesekkel együtt, mulasztásaik beszámíttatván és megtoroltatván.

Ezen a 4—6 pontban jelzett eljárás igen célszerű jutalmazási vagy büntetési eszköz lehet a mulasztásokkal szemben az iskolaszékek és elüljáróságok kezeiben; ezen mód mindenestre hatályosabb a vizsgálatoknál szokásban levő kitüntetéseknel és jutalmazásoknál; mert ha a szülők és tanulók tapasztalni fogják, hogy a kifogástalan iskolalátogatás és szorgalom időelőtti iskolázási fölmentvényt eredményez, úgy ezen körülmény őket rendez fogja ösztönözni, úgy hogy ama kedvezményt a jutalmazásnál is többre fogják becsülni, de annak pädagogiai becse is sokkal nagyobb és tisztább; végre

7) azon tanulókat, a kiktélen ruha hiány miatt nem járhattak iskolába, a tavaszi enyhébb időben kétszeres szigorral kell ezentúl az iskolába járásra szorítani; ezekre nézve tehát semmiféle engedmény a

tanév végeig nem tehető, mert amugy is sokat mulasztottak.

Miképen lehet és kell a gyermekeknel éleszeni és fenntartani a szemérem-érzetet és az igazság érzetét? mert ezen érzetek hiánya mai világban — sajnos — már a gyermekeknel is érezhető, és ez az oka az erkölcsi elkorcsosodásnak és a társadalmi romlásnak.

(Folytatás.)

Képviselőházunkban évenként fel-felszó-
lal egy nagyon tisztelt és nagyon szabad-
elvű képviselő azon szemérmertlenségek és
erkölestelenség ellen, melyek a sajtóban és
— különösen a színházokban terjesztetnek.
És? A „tisztelt ház“ tagjai ezen felszóla-
lásokat „derültséggel“ —, mosolyogva
veszik tudomásul, mert — úgy mondják —
hogy már elpirulni is csak a pártfegyelem
parancsszavára tudnak. —

A földmivelő nép nem jár ugyan szin-
házba, regényeket sem olvas, legfőlebb ke-
vés „ujságot“; de azért kijut neki is
a felvilágosításból a képviselő- és más vá-
lasztások alkalmával, a mikor a lelketlen,
de nem spiritus nélküli kortesek ugyan
csak tanítják a népet! hirdetvén a vallást
papi butításnak, a becsületességet ostoba-
ságnak, a szemérmertlenséget szabadelvűség-
nek, a szemtelenséget okosságának stb.

És a családi körben talán szebb képet
látunk? Látunk bizony itt sok olyat, a mi
nem ide való, és ismét sokat nem látunk,
a mi ide való volna. Mintha csak családi
életünkről zengett volna a „Sz. Lant“
költője, midőn így ír:

„Nézzetek csak végig a nyolc boldogságon;
És ha egyet láttok abból e világon:
Széles jó kedvemben a kezem levágom!
No, hanem más részről megjön annak dija;
Veszteségét a szív bár hogy is kivija:
Mert a hét fő bűnnek még ma sines egy hja!“

A boldogságot, szívnyugalmat, házibékét
adó vallásos érzelem; a házi élet szent-
sége, az állapotbéli tisztaság, a szeplőtlen
hűség elköltöztek a házból, a szivekből a
kis szenteltvíztartóval; de kárpótlásul be-
költöztek — a házba a pálinkás üveg, s
ezzel a nyomor; a szivekbe a szemérmert-
lenség, a hűtlenség, az élvezetvágy, az

anyagimádás, az elégedetlenség, az örökös háborúság, szóval: az átok. Hol találjon menedéket a szemérem érzete? Bizony csak a vallás árnyában! csak is a vallásos érzelemben! Azért ezt kell sürgetnünk első sorban, mert — mint már említém, minden bajnak, az erkölcsi romlásnak fő oka az, hogy a vallásos érzelem fejlesztése, ápolása nem gyakoroltatik párhuzamosan, kellő arányban a tudományok közlésével. A szív, érzelem nemesítése nem eszközöztetik arányban az ész képzésével; szóval: a vallás-erkölestanítás nem tart lépést az ismeretközléssel. Ez a baj oka. Meg kell tehát szüntetni az okot, és megszűnik az okozat. — Itt a gyökeres orvoslás csak ez lehet: a vallás-erkölestanítást kell azon magasságra emelni, mint azt a baj orvoslása követeli; a szív, érzelem nemesítést arányba kell hozni az ész képzéssel. Ha az ismeretközlés, a tudományokban való művelődés elül halad: nem szabad árván hátul kullognia a fontosabbnak, a vallás-erkölestanításnak. Csak így orvosolhatjuk a bajt.

„Ismert, sokszor elmondott és leírt dolgok ezek, melyek nem is tartoznak szorosán a tárgyhoz,“ mondja a szíves olvasó. Meglehet, hogy úgy van, és én magam is megvallom, hogy nagyon ismert és sokszor elmondott és leírt dolgok ezek; de én szükségesnek tartottam újra leírni e sokszor leírt dolgokat, mert csak így mutathattam meg a helyzetet; így mutathattam meg a körülményeket, a mely helyzet és körülmények okai annak a szomorú állapotnak, hogy a szemérem és igazság érzetének hiánya már a gyermekeknél is érezhető. Én szükségesnek tartottam: rámutatni a baj szülőokára, hogy így ismervén a baj okát, annak eltávolítása által — a helyzetet és körülményeket ki nem felejtve — lehetővé tegyük a baj orvoslását.

Ha szülőknek írnék, megírnám, hogy mily drága kincsét bírnak gyermekek ártatlan lelkében; hogy mily nagy felelősség terheli a szülőket gyermekek lelkéért; hogy

az Isten tőlök fogja számon kérni gyermekek halhatatlan lelkét. S azért az a p a hogyan vigyázzon magára, minden szavára, minden tetteire, nehogy gyermekének tiszta lelkét megbotránykoztassa! Megírnám, hogy miképen viselje magát mint férj, mint testvér, mint rokon, mint családfő, mint jóbarát, mint polgár, mint ember gyermekei szemei előtt, munka közben, barátai közt, családja körében. Miképen őrizze gyermekét a rossznak, a bűnnek látásától; mint szoktassa gyermekét példája és oktatása által isteni félelemre, munkásságra, mértékletességre, önmegtágadásra, testi-lelki tisztaságra, türelemre, szeretetre, alázatosságra, őszinteségre, igazságosságra, méltányosságra, szóval: minden jóra; mennyire őrizkedjék gyermeke nevelésében a türelemtelenségtől, a hirtelen haragtól, az igazságtalan ítéllehozástól, a túlságos szigorától, a dédelgető, büntnevelő engedékenységtől, a helyén nem levő vagy túlságos dicséretetéstől vagy feddéstől, szóval: mind attól, a mi a gyermekben a szemérem-, becsület-, vagy igazságérzetet sértethetné; a mi a gyermek ártatlan lelkét megbotránykoztatná, és a mi a gyermekben az alszeméremet nevelné. — Megírnám, hogy az anya mily szűzies, tiszta — kell, hogy legyen nem csak gyermeke szemében, hanem saját egész valójában, s azért mily tiszta és szeplőtlen legyen minden gondolatában, érzelmében, viselkedésében, cselekedetében, szavában, dolgában, otthon, magánosan vagy mások közt, gyermekei előtt vagy mások előtt. Mily óvatos legyen öltözetében, fölkelésében, lefekvésében, szóval: egész életében, minden mozdulatában. Megírnám, hogy mily gondal őrizzze az anya gyermekének lelkét a fogantatás első percétől egész addig, míg azt szárnyaira bocsáthatja; sőt az után is mindig, mindig, utolsó leheletéig, egészen a sírig; megírnám, hogy az „anyajegy“-foltok nem csak a gyermek testén, hanem lelkén is megörökölnék, s hogy mennyi testi lelki rosszat sajátíthat el a gyermek már anyja méhében, később pedig az anyatejjel! S hogy éppen e

miatt mennyire kell az anyának őrizkednie minden helytelen vagy éppen bűnös érzelmektől, indulattól, szenvedélytől! Megírnám, hogy az anya tanítása, az anya példája, az anya szoktatása legmélyebben vésődik a gyermek szívébe; hogy az anyától függ legtöbbször a gyermek lelkének jósága vagy rosszasága; hogy az anya tanítása megmarad a szívben egész a sírig; hogy az anya — kell, hogy őrangyala legyen gyermekének! Megírnám, hogy miképpen tanítsa gyermekét példájával mindenekfölött isteni-félelemre, engedelmességre, igazságszeretetre, alázatosságra, testi-lelki tisztaságra, őszinteségre, munkásságra, — mert a munka erős védelem a kísértet ellen. Megírnám, hogy mily gonddal őrizze gyermekét a bűnlátásától, a rossz példától, a rossz társaságtól, a nem neki való mulatságoktól, szórakozásoktól, a **ceselédekkel** való süketelenségtől társalgástól. . . . Elmondanám, hogy a rossznak előszöri látására az ártatlan gyermek elhalaványodik, de a másodszori látásra már csak elpirul, harmadszorra pedig már el sem pirul, negyedszerre meg már nevet és nem fél azt maga is elkövetni. Elmondanám, hogy mily gondos legyen az anya gyermeke ruházásában, és hogy mily gonddal őrizze gyermekét még saját meztelenségének látásától is. Végre elmondanám, hogy mily buzgó, anyagi szeretettel tanítsa gyermekét a legjobbra: — az imádkozásra; hogy ebben az anya példája a leg-hathatósabb eszköz; ráadásul pedig elmondanám, hogy mind az apa, mind az anya, ha igazán szeretik gyermekeiket, meg fogják érték tenni a legjobbat, az az: imádkoznak gyermekeikért! Fölejánlják őket naponkint a jó Istennek, és kikérik számukra a sz. Szűz, az őrzőangyal, a védőszent pártfogolását.

De hát, nem szülőknek irok; a tanítók pedig mindezt úgy, vagy még jobban tudják, mint magam. Legalább kellene tudniok. Hiszen, a mely tanító saját gyermekét sem tudná jól nevelni, mit várhatna attól másnak a gyermeke?!

A tanító az iskolában működik, hatásköre itt legnagyobb. Itt közvetlenül hat a gyermekekre.

Az iskolába bejövő 6—7 éves gyermek még nem rossz, mert együgyűsége miatt még el nem romolhatott; a szemérem érzete nála még annyiban érintetlen, a menyinyiben még föl sem ébredt benne, — és ámbár már a kis gyermek is sok hibával jön az iskolába, például: szeret hazudni, verekedni, torkoskodni, árulkodni, dicsekedni, engedetlen, tisztátalan, rendetlen; mégis általában romlatlannak, tehát jónak mondható. A korról a szemérem érzete is erősödik, és pedig a leánykánál nagyobb mérvben, mint a fiuknál, minnek oka részben az is, hogy a szülők — elég hibásan — a fiúknak többet hisznek megengedhetni, mint a leányoknak. Ezen korban födolog ezen érzetet megóvni és ápolni. Megóvni az elpusztulástól; el nem hanyagolni, hanem ébren tartani erősíteni. — Legveszélyesebben, tehát pusztítólag hatnak a szemérem érzetre a bűnnek, a rossznak, illetlennek gyakori látása, hallása, tehát megszokása; a kiméletlen, a túl szigorú vagy éppen durva, szeretetlen, igazságtalan, tehát méltatlan bánásmód; a gyakori megszegyenítő feddés, büntetés és *csúfolás*; a helytelen, nem a maga idejében vagy helyén alkalmazott, vagy meg nem érdemlett dicséretetés. Ezeket ha sikerül elkerülnünk vagy távol tartanunk, akkor célt érünk. Azért fötörekvésünk legyen, minden tőlünk telhető módon távol tartani a gyermeket a bűnnek, a rossznak, illetlennek látásától, hallásától, tehát megszokásától; különösen őrizzük a rossz társaságoktól, a nem feddhetlen helyektől, koresmáktól, mulatságok, általában minden bűnre vivő alkalomtól.

A többi között egyszer egy barátomnak férővendégei érkeztek, még pedig számosan tisztelték meg látogatásukkal. Elkezdődött csakhamar a vig, tréfás beszélgetés. A háziúr két kis fia is benne volt a tanítóbácsik közt. A háziúr azonban a csapongó jókedvnek és az eljárásszájnak nem akarván útját állni; kis fiait kiküldte

a mamához. Azonban K...y barátunk utjokat állta a kis fiúknak, így szólván: „Kedves barátom! ne sérts meg bennünket azzal, hogy kis fiadat kiküldöd közülünk. Maradjanak itt, hisz mi apák és tanítók vagyunk! Azt tartom, tudunk mi úgy is beszélni, hogy a gyermekeket nem kell előlünk kiküldeni.“ — Hát ilyen eset sok van...

Ezzel azonban nem azt akarom mondani, hogy a gyermeknek egyáltalában mindig ott kell lennie a felnőttek társaságában, éppen nem; hanem a felnőttek becsüljék meg magukat azzal; hogy..... ne kelljen előlök a gyermekeket kivezetni. Sapiienti sat. (Rómaiak. Sz.)

Az iskolában szigorú fegyelmet tartunk, és a testi-lelki tisztaságra szigorúan örködünk, és az illendőségre minden eszközzel, minden módon szoktassuk a gyermekeket. —

A netalán rossz viseletű gyermeket a többitől különítsük el s vele a többit társalkodni ne engedjük, míg nem adja határozott jelét jobbulásának. Különösen vessük a gyermekek lelkébe az Istennek mindenütt jelenlétét, mindent tudását, hogy az Istent mindig szemek előtt lássák. Szoktassuk a gyermeket isteni félelemre, lelkiismeretességre.

A hibánál vagy éppen bünnél ne legyünk soha elnézők, de intésünk, feddésünk, dorgálásunk vagy fenytésünk ne legyen soha durva, túlságosan megszegyenítő, igazságtalan. *Csufolni* a gyermeket *soha sem* szabad! Az intés, feddés, büntetés, — ha még oly szelid is, mindig megszegyenítő; itt tehát nagyon óvatosak legyünk, és szigorúságunk vagy gyöngédségünk a gyermek lelkületéhez legyen mérve; mert a mi az egyiket meg sem hatja, az a másikat lesujthatja. — Feddésünk, intésünk tehát ne legyen erősebb, mint kell; ne legyen nagyon gyakori, mert a túlságos és gyakori feddés dacot, megátalkodást idézhet elő, minek káros gyümölcse a szeméremérzet elpusztulása lehet. A fenytés legyen érzékeny, ismételve fokozott, de mindig az apa szigorúságával és az anya szeretetével mérve, hogy a

gyermek tanítója arcán ott lássa a szerető apa szigorúságát, de szemében az anya fájdalmas könnyeit. Gondosan, kimélettél, szeretetteljesen nyesegezzük az erkölcsi kinövéseket és szeretetteljes gondossággal ápolgassuk a jót. Nyessünk, de ne sértünk; hajlítsunk, de ne törjünk! A szeretet legyen fő eszközünk, a szeretet legyen mérlegünk az ítéletnél, a szeretet legyen tanácsadónk a kétséges esetekben. Szigorúságunk forrása, igazságunk alapja a szeretet legyen. Ez vezesse minden tettünket. Modorunkban az apa szigorúságával az anya gyöngédsége legyen összeolvadva. —

(Folytatása következik.)

ECYESÜLETI ÉLET.

Az „Érsekujvárvívidéki r. k. népnevelők Egyesülete“ 1885. é. szept. hó 3-án tartott közgyűlésének

jegyzőkönyve.

(Folytatás.)

A kath. keresztény nevelő tudja, hogy a lélek az Isten képmása, de tudja azt is, hogy testünk „a Sz.-Lélek temploma!“ S hogy az egyház, a haza, a társadalom, a család jogosan megkövetik a tanítótól, hogy a rábizott gyűrárt el ne hagyja pusztulni; hogy a szülők által rábizott gyermekekből az egyháznak testben, lélekben ép hiveket, a hazának egészséges, munkabíró polgárokat, a társadalomnak jó családapákat — anyákat neveljen. De ehhez szükséges, hogy a tanító gondja, az iskola áldása a gyermek egész valóját egyenlően körülkarolja! Hogy a nevelés ne legyen egyoldalú! A mint káros a lélekre, ha az ész műveltetik, a szív pedig elhanyagoltatik; a mint káros, ha az ész és szív műveltetnek, de elhanyagoltatik az akarat és nem zaboláztatik; a mint káros, ha az emberben éles az ész, és rossz a szív vagy gyenge az akarat és így tovább; a mint számalomra méltó a vasgyűrő butaság; úgy még sajnálatosabb és szomorúbb a beteg esenevész, nyomorult test! És ha nagy dicséretre, nagy hála érdemes azon orvos, ki a betegnek egészségét Isten után visszaadja: ugyan mit érdemelne azon tanító, kinek gondatlansága vagy hanyagsága

— vagy félszeg nevelésmódja miatt egy egész nemzedék lenne nyomorékká?!

Az igen tisztelt közgyűlés egyik másik tagja talán azt gondolja erre, hogy én túlságosan sötétnek festem a helyzetet. Erre bátor vagyok teljes tisztelettel, de egész őszinteséggel megjegyezni, hogy nem én festek feketén, hanem maga a helyzet, a melyben vagyunk, fekete. Ugyanis, tudjuk mindnyájan, hogy a társadalom — sőt maga az állam is nem csak sokat, hanem — úgyszólván — mindent az iskolától várnak ma. Az iskolától várják az általános műveltséget részint vallásos erkölcsösseggel, részint e nélkül; tőle várják a tudományosságot, virágzó gazdaságot, kertészetet, ipart, házi ipart, selyemtermelést, méhészetet, kereskedést, becsületességet, hazafiságot, magyarosítást, vallásosságot, erkölcsösseget, türelmességet — (a mi nem lehet más, mint hitkönyöség) jólétet, gazdagságot, csaták megnyerését, jó egészséget, ép testet, ép lelket, jó ésszt, költöket, böléseket, tudósokat, munkásokat és — szóval minden kigondolható és még eddig ki nem gondolt jót. Ha pedig ezek valamelyike elmarad, annak „az iskola az oka“ arra a nótára: a „szadovai csatákat a porosz iskolamesterek nyerték meg.“ Csakhogy ezen nóta szerint a szadovai csatákat az osztrák és magyar iskolamesterek vesztették el! Bizony, jó nóta ez az osztr. magy. „generálisoknak.“ Azon társadalom, mely elég helytelenül minden jót az iskolától vár, ugyanesak az iskolát vádolja minden rosszért. Így állunk az egészségügy dolgában is. Pedig a mint az ember művelődésére nem egyedül az iskola bír kizárólagosan befolyással, hanem más tényezők is, u. m. a családi kör, a környezet, a társaság, a társadalom, az életviszonyok, az életmód is sat., úgy nem lehet az iskolát felelőssé tenni az egészségi állapotok jó vagy rossz voltáért sem. Az élet mindenféle körülményeinek, a mindentéle viszonyoknak, a társadalomnak, a környezetnek óriási része van a jó vagy rossz egészségi állapotok elő-

teremtésében. — De midőn azt mondom, hogy nem szabad az iskolától mindent várni és követelni; hogy nem szabad mindenért az iskolát tenni felelőssé, ezzel nem azt mondom, hogy az iskola egészen ártatlan és hogy ezen ügyben semmi a teendője, sőt ellenkezőleg: az iskola is viselje a maga részét! Hogy aztán mi illeti az iskolát, mi nem, annak elbírálása igazán fontos dolog. Ezen fontos dolog felett tanácskoztunk mi körgyűléseinken, midőn vizsgáltuk, hogy mik az okai a rossz egészségi állapotoknak; midőn vizsgáltuk, hogy a rossz egészségi állapotok előidézésében mennyi része van az iskolának; hol a baj oka, forrása; hogyan lehet a bajt elkerülni, vagy ha már megvan, orvosolni; mit tegyen az iskola, hogy a rábizott nemzedéket minden bajtól megóvja, vagy ha a baj megvan, azt hogyan orvosolja? Szóval mit tehetünk a jó egészségi állapotok érdekében az iskolában és iskolán kívül? Mindezen kérdések behatóan voltak megvitatva köreink gyűlésein, s a javaslat, mint e munkának eredménye a sor szerint elé fog terjesztetni.

Nem kisebb fontosságú a második tétel, mely köreink gyűlésein tárgyalatott, t. i. „a természetrajz tanításának anyaga és módszere a népiskolában.“ Fontos e tárgy már magában véve is, ha tekintetbe vesszük, hogy korunkban a természettudományok mily óriási haladást tettek és hogy a természettudományokra mily nagy szüksége van úgy a földművesnek, mint az iparosnak! Hiszen tudjuk, hogy okszerű gazdaság vagy ipar nem is képzelhető a természettudományok helyes ismerete nélkül! Nagy fontosságú tehát e tárgy már csak saját becénél fogva is, de mennyire emelkedik fontossága, ha meggondoljuk, hogy a tanítónak tudnia kell megszabni az anyag mennyiségét általában és a részletekben; a tanítónak tudnia kell, hogy a roppant anyagmennyiségből mit és mennyit válaszson ki; s a kiválasztott mennyiségből mit tegyen mint szükségeset első helyre, mit tegyen mint hasznosat a második helyre és mit mint kellemeset a harmadik helyre? Tudnia kell az anyagot

felosztani az idő szerint is; p. o. mennyit vegyen a kiválasztott anyagból egy napra, egy hétre, egy hónapra, egy évre; mit vegyen az első évre és mit a második évre; mit vegyen az őszi-, mit a téli- és mit a tavaszi hónapokra. Ki kell választania az anyagból azon részt, mely a term. rajz tanításának mind anyagi mind alaki céljára alkalmas. Ismernie kell a részt, mely nem annyira az anyagi, mint inkább az alaki célra alkalmas. Így például: a parányi ázalagok világát ismertetve, nem igen sokat nyerhetünk az anyagi célt illetőleg, de annál inkább figyelmeztethetünk az Isten végtelen bölcsességére, jóságára, mindenhatóságára! Vagy a gabonaféléknél az Isten jóságára, a szorgalmas munkásságra, a takarékosagra, a haza szeretetére nem buzdítani nagy mulasztás volna; vagy a hasznos állatoknál azok szeretetére, kimelésére nem figyelmeztetni, szóval: a szívet itt jóra, nemesre nem hangolni: nagy hiba volna stb.

(Folyt. köv.)

Az iskolai alapvagyoni fekvőségek

jövedelmeinek kezelésére és fölhasználására nézve ígérletünkhöz képest közöljük, miszerint Pozsonyvármegye közigazgatási bizottsága a járási szolgabírónak s ezek útján a községi elöljáróságoknak meghagyta, hogy az 1868. évi XXXVIII. tc. 38. és 39. §§-ai értelmében alapított s a községek tulajdonát képező iskolák alapvagyonát, melyre nézve a megyei közigazg. bizottság gyakorolja a felügyeleti jogot, a jövőre szigorúan a következő utasítás szerint kezeljék és az azokról szóló számadásokat az egyúttal közlött számadási minta szerint készítsék:

Utasítás: 1) A község által kezelendő iskolai alapvagyon jövedelméről szóló számadás ezentúl csakis közlött minta szerint 2 példányban szerkesztve s egyben tételenként okmányolva szerkesztendő; más alakban többé nem fogadtatik el.

2) Az előbb említett minta szerint a bérletből befolyó jövedelem külön s a netaláni tőkéből vagy tőkésített jövedelemből befolyó kamatjövedelem is külön, azonban

ezen két jövedelmi-forrásból teljesített kiadás az egyféle kiadási rovatokban — számolandó el.

3) *A földterület-kibérlése ezentúl előzetes kihirdetés után a szolgabíró jelenlétében tartandó árverés útján teljesítendő s a szolgabíró által aláírt jegyzőkönyv és szerződés jóváhagyás végett beterjesztendő.*

4) Ha a községben állami vagy községi iskola nem létezik, de felekezeti igen, a befolyó jövedelem a községbeli felekezeti iskola vagy iskolák segélyezésére fordítandó; ha tehát több törvényszerű iskola van a községben, a jövedelem a tanulók számaránya szerint fölosztandó.

6) Ha a földterület semmit, vagy csak annyit jövedelmezne, mennyi a kezelésre szükséges, akkor az előzetes bejelentés után a szolgabíró jelenlétében eladandó, s az általa aláírt jegyzőkönyv a községnek az eladásba beleegyező írásbeli nyilatkozatával együtt beterjesztendő.

7) Az eladott földterület vételára állampapírokba fektetendő, a mi a közoktatási m. kir. ministerium által történik.

8) A bérjövedelem egy része tőkésíthető is, és pedig vagy a m. közokt. kormány útján állampapírokban vagy árvaszerű biztosítás mellett magánosoknál; utóbbi esetben megkívántatik a közigazgatási bizottság jóváhagyása.

9) Az időközben tőkésített összeg kiadásba, de egyúttal mint kamatozó tőke bevételbe is teendő.

10) Községi vagy állami iskolákra fordított jövedelem az illető tanévi számadásban számolandó el.

(Jövő alkalommal közöljük azon községeket, a hol iskolai alapvagyon fekvőségek léteznek, megjegyezve egyúttal, hogy évenként mennyit jövedelmeznek és mely iskolák élvezik a jövedelmet.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— Endrődi Sándor szerkesztésében „**Magyar hölgyek életrajzai**”-ból megjelent a 3. füzet Széchy Mária. Irta dr. Prém József. Ára 20 kr. Kiadja Stampfel Károly kir. udvari és akad. könyvkereskedő Pozsonyban.

— **Superintendens-e vagy püspök?** vagyis a püspöki méltóság a kath. egyházban. Különös tekintettel hazánkra. Irta Munkay János. A ft. esztergomi érseki főhatósági kegyes engedelmével. Esztergom, 1886. Nyomatott Buzárovits Gusztávnál. A szépen kiállított 13 ivnyi vaskos kötet ára csak 1 frt.

— A csanádi növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája előfizetést hirdet ily című fordított munkára: **„Az élő és élettelen anyag a legújabb kutatások nyomán.”** Irta dr. Dressel L., Jézus társaságának tagja. A mű a húsvéti sz. ünnepekre hagyja el a sajtót; előfizetési ára 1 frt 50 kr., növendékpapoknak 1 frt. Gyűjtőknek 6 példány után tiszteletpéldánnyal szolgál a csanádi növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája.

VEGYES.

— Az „Emlékkönyv”-nek nyomtatása gyorsan halad előre. E soroknak olvasásakor már 6 év teljeseen elkészült, a többi is rövid 2–3 hét mulván készen lesz. Előfizetéseket elfogad a „Népnevelő” szerkesztősége is 1 frtjával. Későbbben 150 frt lesz az ára.

— Gyümölcsfamagesemések kiosztása. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium a f. év tavaszán mintegy 92.000 db. gyümölcsfamagesemét (ojtóanyagul szolgáló vadoncot) fog díjtalanul kiosztani oly községi faiskolák számára, melyeknél a magvetés nem sikerülne, vagy más elfogadható oknál fogva nemesítendő alanyokban hiány mutatkozik. A kiosztásra kerülő vadeselemek mintegy felerészben vadalma, felerészben pedig vadbarack s szilvacsemétekből állanak. Ezen mageseletekből csak oly községi faiskolák részesülhetnek, melyek megfelelő talajjal és fekvéssel, kellőleg bekerítve vannak, kúttal és a szükséges felszerelési tárgyakkal el vannak látva; melyek kezelője kellő szakismerettel rendelkezik s hol a munkáltatás akadályokba nem ütközik. Ezen feltételek létezése a tanfelügyelő vagy kerületi faiskolafelügyelő vagy a törvényhatóság hivatalos bizonyítványával igazolandó. Végre a folyamodó községnek köteleznie kell magát arra, hogy a nyerendő mageseleteket csakis az ezen ministerium által megállapított gyümölcsfajtákkal fogja nemesíttetni. A kellőleg felszerelt s a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumhoz intézett folyamodványok — 50 kros bélyeggel ellátva — megýenkint az illető megye közigazdasági előadóójához benyújtandók. A folyamodványban az elősoroltakon kívül megjelölendő: a község neve, az utolsó vasut- vagy hajó-állomás és az utolsó pósta; és a nyerni kívánt magoncok faja és fajonkénti száma, a faiskola területe és beosztási tervezete. Magánosok, kik faiskoláikra az említett adatokat igazolni képesek, mageseletekért szintén folyamodhatnak, kérelmeik azonban csak másodsorban, azaz annyiban fognak figyelembe vétetni, a mennyiben a községi faiskolák igényeinek kielégítése után a kiosztandó készletből még fölösleg fog maradni. Ez utóbbiak kérvényei hasonlóképp az említett ha-

táridőig a közigazdasági előadó útján lesznek benyújtandók. — A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumtól.

— Külföldi tanítóképezdekből nyert tanítói okleveleket hazánk népokt. tanintézteire nézve is jogérvényesnek nyilvánította a m. kir. közokt. ministerium a pozsony megyei népokt. tanterületből következő néptanítóknak: Liebleitner János, Frenzel Ferenc, Mader Rezső, Stang János, Kaschák István, Pollák Albert, Schindler Lipót, Ehrenfeld Amália és Kropil János pozsonyvárosi néptanítóknak; továbbá Józsy Antal báhonyi, — Kántek József eszterei és Péter János peredi néptanítóknak.

— Nyugdíjazás. Pozsonyvármegye törvényhatósága a néhai Páska János, volt miklóstelki r. kath. tanító özvegyének szül. Sipriez Erzsébetnek évi nyugdíját 40 frtban állapítván meg, annak kifizetésére Miklóstelek község pénztárát utasította. (Szegény! Sz.)

A pozsony megyei tankerület néptanítóinak betürendes minősítvényi kimutatása.

4.

Böjte János, Deáki ref. isk., ref., rend., szül. 1865. febr. 5. Réthe, képes. Modor áll. kép. 1882. magy.; szolg. 1882-től, nőtl., magy. besz. ír; nyugdíjint. fölv. 1883. Deáki.

Börzay Stefano, Pozsony kath. isk., kath., rend., szül. 1835. nov. 2. Szent-Márton (Győr m.), képes. Nagyszombat kath. kép. 1870. magy.; szolg. 1870-től, apáca, magy. besz. ír.

Bogár József, Deáki ref. isk., ref., rend., szül. 1841. aug. 19. Nagy-Keszi, képes. Pápa ref. kép. 1869. magy.; szolg. 1864-től, nős, 3 gyermek., magy. besz. ír; nyugdíjint. fölv. 1875. Deáki.

Boreczky Antal, Moderdorf kath. isk., kath., rend., szül. 1815. máj. 11. Boikovitz (Morva), képes. Nagyszombat kath. kép. 1857. ném. tót; szolg. 1835-től, nős, 5 gyermek., magy. besz. ír némileg; a nyugdíjintézetbe túlkorúság miatt föl nem vétetett.

Boreczky Frigyes, Malacka kath. isk., kath., rend., szül. 1846. febr. 18. Pásztó, képes. Nagyszombat kath. kép. 1866. magy. ném. tót; szolg. 1866-től, nős, magy. besz. ír; a nagyszomb. kath. tanítóegyl. tagja, a nyugdíjint. fölv. 1875. Malacka.

Borcsányi Jolán, Püspöki kath. isk., kath., seg., szül. 1862. jul. 8. Pozsony, képes. Pozsony áll. kép. 1883. magy.; szolg. 1884-től, hajadon, magy. besz. ír; nyugdíjint. fölv. 1885. Püspöki.

Bossányi Ida, Pozsony mag. isk., kath., rend., szül. 1822. jun. 2. Plankenbergr (Ausztria), tanképes; szolg. 1865-től, özv., magy. némileg.

Brég Ede, Pozsony kath. isk., kath., rend., szül. 1855. dec. 8. Pozsony, képes. Nagyszombat kath. kép. 1872. magy. ném.; szolg. 1872-től, nős, 2 gyermek., magy. besz. ír; a pozs. kath. tanegyl. tagja, tagja a pozsonyvár. kiválts. r. kath. nyugdíjintézetnek.

A hátralékok beküldését kéri a kiadóság.